

Bruselj, 12.9.2018
COM(2018) 638 final

Svobodne in poštene volitve

SMERNICE

Smernice Komisije o uporabi prava Unije o varstvu podatkov v volilnem kontekstu

*Prispevek Evropske komisije k srečanju voditeljev v
Salzburgu 19. in 20. septembra 2018*

SMERNICE KOMISIJE O UPORABI PRAVA UNIJE O VARSTVU PODATKOV V VOLILNEM KONTEKSTU

Sodelovanje z volivci je temelj demokratičnega procesa. Gre za stalno prakso političnih strank, ki volilno komuniciranje prilagajajo različnim skupinam ob upoštevanju njihovih posebnih interesov. Zato je razumljivo, da bodo akterji, vključeni v volitve, iskali možnosti, da z uporabo podatkov pridobijo glasove. Zaradi vzpona digitalnih orodij in spletnih platform so se pojavile številne nove priložnosti za sodelovanje z ljudmi v politični razpravi.

Vendar pa je razvoj izjemno natančnega ciljnega usmerjanja na volivce, ki temelji na nezakoniti obdelavi osebnih podatkov, kot so pokazala razkritja v zvezi s podjetjem Cambridge Analytica, drugačne narave. Ponazarja izzive, ki jih prinašajo sodobne tehnologije, hkrati pa tudi kaže na poseben pomen varstva podatkov v volilnem kontekstu. To ni postalo ključno vprašanje le za posameznike, temveč tudi za delovanje naših demokracij, saj pomeni resno grožnjo poštenemu, demokratičnemu volilnemu procesu ter lahko spodkoplje odprto razpravo, poštenost in preglednost, ki so bistvene za demokracijo. Komisija meni, da je rešitev tega vprašanja izrednega pomena za povrnitev zaupanja javnosti v poštenost volilnega procesa.

Prva poročila organa Združenega kraljestva za varstvo podatkov (Urad informacijskega pooblaščenca Združenega kraljestva) o uporabi podatkovne analitike v političnih kampanjah¹ ter mnenje Evropskega nadzornika za varstvo podatkov o spletnih manipulacijah in osebnih podatkih² so potrdila vse večji vpliv izjemno natančnega ciljnega usmerjanja, ki je bilo prvotno razvito za komercialne namene, v volilnem kontekstu.

Na splošno je vprašanje varstva podatkov v volilnem kontekstu obravnavalo več organov za varstvo podatkov³.

Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta (Splošna uredba o varstvu podatkov)⁴, ki se je v vsej Uniji začela neposredno uporabljati 25. maja 2018, Uniji zagotavlja orodja, potrebna za obravnavo primerov nezakonite uporabe osebnih podatkov v volilnem kontekstu. Kljub temu bo le odločna in dosledna uporaba pravil pripomogla k varstvu

¹ Poročili organov Združenega kraljestva za varstvo podatkov (Urad informacijskega pooblaščenca Združenega kraljestva) z dne 10. julija 2018: *Investigation into the use of data analytics in political campaigns – Investigation update in Democracy Disrupted? Personal information and political influence*.

² https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/18-03-19_online_manipulation_en.pdf.

³ <http://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/3013267> – dokument *Provvedimento in materia di trattamento di dati presso i partiti politici e di esonero dall'informativa per fini di propaganda elettorale*, objavljen 26. marca 2014 v Uradnem listu Italijanske republike številka 71 [spletna št. dokumenta: 3013267]; <https://www.cnil.fr/fr/communication-politique-queles-sont-les-regles-pour-lutilisation-des-donnees-issues-des-reseaux> – dokument *Communication politique: quelles sont les règles pour l'utilisation des données issues des réseaux sociaux?*, ki ga je 8. novembra 2016 objavila francoska Nacionalna komisija za informatiko in svoboščine (*Commission Nationale de l'informatique et des libertés*); https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1589/promotion_of_a_political_party.pdf – dokument Urada informacijskega pooblaščenca Združenega kraljestva *Guidance on political campaigning* [20170426].

⁴ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1).

integritete demokratične politike. Ker se bodo ta v evropskem volilnem kontekstu prvič uporabila ob prihodnjih volitvah v Evropski parlament, jih je pomembno pojasniti akterjem, udeleženi v volilne procese, kot so nacionalni volilni organi, politične stranke, posredniki in analitiki podatkov, platforme družbenih medijev ter spletna oglaševalna omrežja. Namen teh smernic je torej poudariti obveznosti glede varstva podatkov, ki so pomembne za volitve. Nacionalni organi za varstvo podatkov morajo kot izvrševalci Splošne uredbe o varstvu podatkov v celoti izkoristiti svoja okrepljena pooblastila za obravnavanje morebitnih kršitev, zlasti v zvezi z izjemno natančnim ciljnim usmerjanjem na volivce.

1. Okvir Unije za varstvo podatkov

Varstvo osebnih podatkov je temeljna pravica, določena v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (člen 8) in Pogodbah (člen 16 PDEU). Splošna uredba o varstvu podatkov krepi okvir za varstvo podatkov, zato Unija postaja bolj pripravljena na obravnavanje primerov zlorabe osebnih podatkov v prihodnosti, vsi akterji pa odgovornejši pri ravnanju z osebnimi podatki.

Posameznikom v Uniji zagotavlja dodatne in večje pravice, ki so še posebej pomembne v volilnem kontekstu. Ureditev varstva podatkov, ki je v preteklih 20 letih veljala v Uniji, je trpela zlasti zaradi razdrobljene uporabe pravil med državami članicami, neobstoja kakršnih koli formaliziranih mehanizmov sodelovanja med nacionalnimi organi za varstvo podatkov in omejenih izvršilnih pooblastil navedenih organov. Splošna uredba o varstvu podatkov odpravlja te pomanjkljivosti: na podlagi dokazanih načel varstva podatkov usklajuje ključne pojme, kot je privolitev, krepi pravico posameznikov do prejemanja informacij o obdelavi njihovih podatkov, pojasnjuje pogoje, pod katerimi se osebni podatki lahko posredujejo naprej, uvaja pravila o kršitvah varstva osebnih podatkov, vzpostavlja mehanizem sodelovanja med organi za varstvo podatkov v čezmejnih primerih in krepi njihova izvršilna pooblastila. Ob kršitvi pravil EU o varstvu podatkov imajo organi za varstvo podatkov pooblastila za preiskovanje (na primer s tem, da odredijo predložitev informacij ter izvedejo inšpekcijske preglede v prostorih upravljavcev in obdelovalcev) in popravljanje ravnanja (na primer z izdajanjem opozoril in opominov ali naložitvijo začasne ali dokončne prepovedi obdelave). Prav tako so pooblašteni, da naložijo globo v višini do 20 milijonov EUR ali, če gre za družbo, v višini do 4 % njenega svetovnega prometa⁵. Pri odločanju o naložitvi glob in njihovi ravni bodo organi za varstvo podatkov upoštevali okoliščine posameznega primera in dejavnike, kot so narava, obseg ali namen obdelave, število prizadetih oseb in raven škode, ki so jo utrpeli⁶. V volilnem kontekstu je verjetno, da bosta teža kršitve in število prizadetih oseb velika. To lahko privede do naložitve visokih glob, zlasti ob upoštevanju pomena zaupanja državljanov za demokratični proces.

Novoustanovljeni Evropski odbor za varstvo podatkov, ki združuje vse nacionalne organe za varstvo podatkov in Evropskega nadzornika za varstvo podatkov, ima ključno vlogo pri

⁵ Smernice Komisije o splošni uredbi o varstvu podatkov na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/commission/priorities/justice-and-fundamental-rights/data-protection/2018-reform-eu-data-protection-rules_sl.

⁶ Člen 83 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

uporabi Splošne uredbe o varstvu podatkov z izdajanjem smernic, priporočil in najboljših praks⁷. Nacionalni organi za varstvo podatkov so kot izvrševalci Splošne uredbe o varstvu podatkov in neposredne točke za stik z deležniki v dobrem položaju, da zagotovijo dodatno pravno varnost glede razlage Uredbe. Komisija dejavno podpira to delo.

Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah (Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁸) dopolnjuje okvir Unije za varstvo podatkov in je pomembna v volilnem kontekstu, saj njeno področje uporabe vključuje pravila o elektronskem pošiljanju nepovabljenih sporočil, vključno za namene neposrednega trženja. Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah določa tudi pravila o hrambi informacij in pridobitvi dostopa do že shranjenih informacij, kot so piškotki, ki se lahko uporabljajo za spremljanje spletnega vedenja uporabnika v terminalski opremi, kot je pametni telefon ali računalnik. Predlog Komisije za uredbo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah (uredbo o e-zasebnosti)⁹, o katerem trenutno potekajo pogajanja, temelji na istih načelih kot Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah. Nova uredba bo s svojim področjem uporabe poleg tradicionalnih telekomunikacijskih operaterjev zajela tudi internetne elektronske komunikacijske storitve.

2. Ključne obveznosti različnih akterjev

Splošna uredba o varstvu podatkov se uporablja za vse akterje, ki so dejavni v volilnem kontekstu, kot so evropske in nacionalne politične stranke (v nadaljnjem besedilu: politične stranke) ter evropske in nacionalne politične fundacije (v nadaljnjem besedilu: fundacije), platforme, podjetja za analizo podatkov in javni organi, odgovorni za volilni proces. Osebne podatke (npr. imena in naslove) morajo obdelovati zakonito, pošteno in pregledno ter le za določene namene. Ne smejo jih uporabljati na način, ki ni združljiv z nameni, za katere so bili podatki prvotno zbrani. Tudi obdelava v novinarske namene načeloma spada na področje uporabe Splošne uredbe o varstvu podatkov, vendar bi glede na pomen pravice do svobode izražanja in obveščanja v demokratični družbi zanj lahko veljale izjeme in odstopanja iz nacionalne zakonodaje¹⁰.

Pojem osebnih podatkov je celovit. Osebni podatki so vsi podatki, ki se nanašajo na določenega ali določljivega posameznika. Podatki, ki se obdelujejo v volilnem kontekstu, pogosto vključujejo posebne vrste osebnih podatkov („občutljive podatke“), kot so politična mnenja, članstvo v sindikatu, etnično poreklo, spolno življenje itd., za katere velja ureditev z višjo stopnjo varstva¹¹. Poleg tega lahko podatkovna analitika iz naborov neobčutljivih podatkov sklepa na „občutljive podatke“ (kot so politična mnenja, pa tudi verska prepričanja

⁷ Evropski nadzornik za varstvo podatkov izdaja tudi mnenja.

⁸ Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL L 201, 31.7.2002, str. 37).

⁹ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spoštovanju zasebnega življenja in varstvu osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij ter razveljavitvi Direktive 2002/58/ES (uredba o zasebnosti in elektronskih komunikacijah), COM(2017) 10 final.

¹⁰ Člen 85(2) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

¹¹ Člen 9(1) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

ali spolna usmeritev). Obdelava navedenih podatkov, pridobljenih s sklepanjem, prav tako spada na področje uporabe Splošne uredbe o varstvu podatkov in bi zato morala biti skladna z vsemi pravili o varstvu podatkov.

Splošna uredba o varstvu podatkov torej velja za skoraj vsa dejanja obdelave podatkov v volilnem kontekstu.

Ob upoštevanju potrebe, da se akterjem, udeleženi v volilni proces, zagotovijo pojasnila, in prvih ugotovitev v zadevi Cambridge Analytica so v naslednjih oddelkih poudarjene obveznosti glede varstva podatkov, ki se v volilnem kontekstu zdijo zlasti pomembne. Povzete so v prilogi.

2.1 Upravljalci in obdelovalci podatkov

Pojem odgovornosti upravljavcev podatkov in skupnih upravljavcev je osrednja značilnost Splošne uredbe o varstvu podatkov. Upravljavec podatkov je organizacija, ki sama ali v sodelovanju z drugimi odloča, zakaj in kako se osebni podatki obdelujejo; obdelovalec podatkov osebne podatke obdeluje samo v imenu in po navodilih upravljavca (pri čemer je njuno razmerje določeno v pogodbi ali drugem pravnem zavezujočem aktu). Upravljalci morajo že od začetka sprejeti ukrepe, primerne za tveganja, in izvajati vgrajeno varstvo podatkov ter biti sposobni dokazati skladnost s Splošno uredbo o varstvu podatkov (načelo odgovornosti).

Vlogo upravljavca podatkov ali obdelovalca podatkov je treba oceniti pri vsakem primeru posebej. V volilnem kontekstu so lahko upravljalci podatkov številni akterji: politične stranke, posamezni kandidati in fundacije so v večini primerov upravljalci podatkov; platforme in podjetja za analizo podatkov so lahko (skupni) upravljalci ali obdelovalci pri neki obdelavi glede na stopnjo nadzora, ki jo imajo nad zadevno obdelavo¹²; nacionalni volilni organi so upravljalci volilnih imenikov.

Tudi družbe, ki imajo sedež zunaj Unije, morajo pri izvajanju dejavnosti obdelave, povezanih s ponujanjem blaga in storitev posameznikom v Uniji ali spremljanjem njihovega vedenja v Uniji, ravnati v skladu s Splošno uredbo o varstvu podatkov. To velja za številne platforme in podjetja za analizo podatkov.

2.2 Načela, zakonitost obdelave in posebni pogoji za „občutljive podatke“

Akterji, vključeni v volitve, lahko osebne podatke, vključno s tistimi, ki so bili pridobljeni iz javnih virov, obdelujejo le v skladu z načeli, ki se nanašajo na obdelavo osebnih podatkov, in na podlagi omejenega števila razlogov, ki so jasno opredeljeni v Splošni uredbi o varstvu podatkov¹³. Najpomembnejši razlogi za zakonito obdelavo v volilnem kontekstu se zdijo privolitev posameznika, izpolnjevanje pravne obveznosti po zakonodaji Unije ali nacionalni

¹² V nedavni sodni praksi Sodišča Evropske unije (zadeva Jehovove priče, C-25/17, sodba z dne 10. julija 2018) je bilo pojasnjeno, da se organizacija, ki „vpliva“ na dejavnost zbiranja in obdelave osebnih podatkov, v nekaterih okoliščinah lahko šteje za upravljavca.

¹³ Člena 5 in 6 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

zakonodaji, opravljanje naloge v javnem interesu in zakoniti interes enega od akterjev. Kljub temu se lahko akterji v volilnem kontekstu oprejo na zakoniti interes le, če nad njihovimi interesi ne prevladajo interesi ali temeljne pravice in svoboščine zadevnih posameznikov.

Poleg tega morata biti hramba informacij ali pridobitev dostopa do že shranjenih podatkov v terminalski opremi (na računalniku, pametnem telefonu itd.) v skladu z zahtevami Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah glede varovanja terminalske opreme, kar pomeni, da je potrebna privolitev zadevnega posameznika.

Kadar se za pravno podlago uporabi privolitev, Splošna uredba o varstvu podatkov zahteva, da se ta zagotovi z jasnim pritrdilnim dejanjem ter da je prostovoljna in informirana¹⁴.

Javni organi, ki so udeleženi v volilnem kontekstu, obdelujejo osebne podatke, da izpolnijo pravno obveznost ali opravijo javno nalogo. Drugi akterji v volilnem kontekstu lahko podatke obdelujejo na podlagi privolitve ali zakonitega interesa¹⁵. Tudi politične stranke in fundacije lahko podatke obdelujejo na podlagi javnega interesa, če tako določa nacionalna zakonodaja¹⁶.

Javni organi lahko političnim strankam razkrijejo nekatere informacije o posameznikih s kandidatnih list ali iz registrov prebivalstva le, če je to posebej dovoljeno z zakonodajo države članice, in samo za oglaševanje v volilnem kontekstu ter če je to potrebno za ta namen, na primer ime in naslov.

Obdelava v volilnem kontekstu bo pogosto vključevala „občutljive podatke“. Obdelava takih podatkov, vključno z „občutljivimi podatki“, pridobljenimi s sklepanjem, je na splošno prepovedana, razen če se uporabi ena od posebnih utemeljitev iz Splošne uredbe o varstvu podatkov¹⁷. Za obdelavo „občutljivih podatkov“ morajo biti izpolnjeni posebni, strožji pogoji: oseba je dala izrecno privolitev¹⁸ ali je zadevne podatke sama objavila¹⁹. Tudi politične stranke in fundacije lahko obdelujejo „občutljive podatke“, če je velik javni interes na podlagi prava Unije ali države članice in so vzpostavljeni ustrezni zaščitni ukrepi²⁰. Splošna uredba o varstvu podatkov določa, da lahko „občutljive podatke“ obdelujejo tudi v obsegu, v katerem se nanašajo samo na njihove člane ali nekdanje člane ali na osebe, ki so v rednem stiku z njimi, vendar le za razkritje znotraj svoje politične stranke ali fundacije²¹. Kljub temu politična stranka te posebne določbe ne more uporabiti za obdelavo podatkov bodočih članov ali volivcev.

¹⁴ Člen 7 in člen 4(11) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

¹⁵ Pod pogojem, da pravice in svoboščine zadevnih posameznikov niso resno prizadete.

¹⁶ Glej uvodno izjavo 56 Splošne uredbe o varstvu podatkov: „Kadar med volilnimi dejavnostmi delovanje demokratičnega sistema v državi članici zahteva, da politične stranke zberejo osebne podatke o političnih mnenjih ljudi, se lahko obdelava takih podatkov dovoli iz razlogov javnega interesa, če so vzpostavljeni ustrezni zaščitni ukrepi.“

¹⁷ Člen 9 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

¹⁸ Člen 9(2)(a) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

¹⁹ Člen 9(2)(e) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁰ Člen 9(2)(g) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²¹ Člen 9(2)(d) Splošne uredbe o varstvu podatkov. Politična stranka ali fundacija ne sme tretjim osebam posredovati podatkov o svojih članih ali nekdanjih članih ali osebah, ki so v rednem stiku z njo, brez privolitve zadevnega posameznika.

Namen obdelave podatkov je treba določiti v času zbiranja (načelo „omejitve namena“)²². Podatki, zbrani za en namen, se lahko dodatno obdelajo le za združljiv namen; sicer je treba pri obdelavi za nov namen najti novo pravno podlago, ki jo določa Splošna uredba o varstvu podatkov, na primer privolitev. Zlasti kadar posredniki podatkov o življenjskem slogu ali platforme s takimi podatki zbirajo podatke za komercialne namene, teh podatkov ni mogoče nadalje obdelovati v volilnem kontekstu.

Razen če politične stranke in fundacije ravnajo s primerno skrbnostjo in preverijo, ali so bili podatki pridobljeni zakonito, takih podatkov, prejetih od tretje osebe, ne smejo uporabiti.

2.3 Zahteve glede preglednosti

Zadeva Cambridge Analytica je pokazala, kako pomembna sta boj proti nepreglednosti in ustrezno obveščanje zadevnih posameznikov. Posamezniki pogosto ne vedo, kdo obdeluje njihove osebne podatke in za katere namene. Načeli poštene in pregledne obdelave zahtevata, da je treba posameznike obvestiti o obstoju dejanja obdelave in njegovih namenih²³. Splošna uredba o varstvu podatkov pojasnjuje obveznosti upravljavcev podatkov v zvezi s tem. Posameznike morajo obvestiti o ključnih vidikih, povezanih z obdelavo njihovih osebnih podatkov, kot so:

- istovetnost upravljavca,
- nameni obdelave,
- prejemniki osebnih podatkov,
- vir podatkov, kadar se ne pridobijo neposredno od posameznika,
- obstoj avtomatiziranega sprejemanja odločitev ter
- vse dodatne informacije, potrebne za zagotovitev poštene in pregledne obdelave²⁴.

Poleg tega Splošna uredba o varstvu podatkov zahteva, da so informacije dane v jedrnatih, preglednih, razumljivih in lahko dostopnih oblikah ter jasnem in preprostem jeziku²⁵. Tako na primer kratko nepregledno obvestilo o varstvu podatkov, navedeno le v drobnem tisku v volilnem gradivu, ne bi izpolnjevalo zahtev glede preglednosti.

Glede na predhodne ugotovitve so bile nepopolne informacije o namenu zbiranja podatkov ključna pomanjkljivost v zadevi Cambridge Analytica, kar je poleg tega postavilo pod vprašaj veljavnost privolitve zadevnih posameznikov. Vse organizacije, ki v volilnem kontekstu obdelujejo osebne podatke, morajo poskrbeti, da posamezniki v celoti razumejo, kako in za kateri namen bodo njihovi osebni podatki uporabljeni, preden dajo privolitev ali preden upravljavec začne obdelavo na podlagi katerega koli drugega razloga za obdelavo.

Posameznikom je treba zagotoviti informacije v vseh fazah obdelave, in ne le ob zbiranju podatkov.

²² Člen 5(1)(b) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²³ Člen 5(1)(a) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁴ Člena 13 in 14 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁵ Smernice Evropskega odbora za varstvo podatkov o preglednosti.

Zlasti kadar politične stranke obdelujejo podatke, pridobljene iz tretjih virov (na primer iz volilnih imenikov, od posrednikov podatkov, podatkovnih analitikov in iz drugih virov), morajo zadevnim posameznikom za zagotovitev poštene obdelave običajno sporočiti in razložiti, kako te podatke kombinirajo in uporabljajo²⁶.

2.4 Oblikovanje profilov, avtomatizirano sprejemanje odločitev in izjemno natančno ciljno usmerjanje

Oblikovanje profilov je oblika avtomatizirane obdelave podatkov, ki se uporablja za analizo ali predvidevanje vidikov, ki se na primer nanašajo na osebni okus, interese, ekonomski položaj itd.²⁷ Oblikovanje profilov se lahko uporabi za izjemno natančno ciljno usmerjanje na posameznike, zlasti pa za analizo osebnih podatkov (kot je zgodovina iskanja po internetu), da se opredelijo posamezni interesi določene skupine ljudi ali posameznika za vplivanje na njihova dejanja. Izjemno natančno ciljno usmerjanje se lahko uporabi za individualizirano sporočilo posamezniku ali skupini ljudi z uporabo spletne storitve, na primer družbenih medijev.

Zadeva Cambridge Analytica je razkrila posebne izzive, ki jih prinašajo metode izjemno natančnega ciljnega usmerjanja, uporabljane v družbenih medijih. Organizacije lahko rudarijo podatke, zbrane prek uporabnikov družbenih medijev, za oblikovanje profilov volivcev. To bi jim lahko omogočilo, da najdejo volivce, na katere bi bilo lažje vplivati, in tako vplivajo na izid volitev.

Za takšno obdelavo podatkov se uporabljajo vsa splošna načela in pravila iz Splošne uredbe o varstvu podatkov, kot so načela zakonitosti, poštenosti ter preglednosti in omejitve namena. Posamezniki se zelo pogosto ne zavedajo, da so predmet oblikovanja profilov: ne razumejo, zakaj prejmejo neki oglas, ki je zelo očitno povezan z njihovimi zadnjimi iskanji, ali zakaj prejmejo individualizirana sporočila različnih organizacij. Splošna uredba o varstvu podatkov določa, da morajo vsi upravljavci podatkov (na primer politične stranke ali podatkovni analitiki) posameznike obvestiti, kadar uporabijo te tehnike, in o njihovih posledicah²⁸.

Splošna uredba o varstvu podatkov priznava, da ima lahko avtomatizirano sprejemanje odločitev, vključno z oblikovanjem profilov, resne posledice. Določa, da ima posameznik pravico, da zanj ne velja odločitev, ki temelji le na avtomatizirani obdelavi in ima pravne učinke v zvezi z njim ali podobno nanj znatno vpliva, razen če se taka obdelava izvaja pod strogimi pogoji, namreč, če posamezniki dajo izrecno privolitev ali pravo Unije ali države članice, ki določa ustrezne zaščitne ukrepe, to omogoča²⁹.

Prakse na področju izjemno natančnega ciljnega usmerjanja v volilnem kontekstu spadajo v to kategorijo, če imajo dovolj znaten učinek na posameznike. Evropski odbor za varstvo podatkov je navedel, da je tako, kadar bi lahko odločitev znatno vplivala na okoliščine,

²⁶ Člen 14 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁷ Kakor je opredeljeno v členu 4(4) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁸ Člen 13(2) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

²⁹ Člen 22 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

vedenje ali izbire posameznikov ali podaljšano ali trajno vplivala na posameznika³⁰. Odbor je menil, da bi lahko spletno ciljno oglaševanje v nekaterih okoliščinah dovolj znatno vplivalo na posameznike, kadar je na primer vsiljivo ali uporablja znanje o ranljivostih posameznikov. Glede na pomen uresničevanja demokratične volilne pravice bi lahko individualizirana sporočila, ki bi na primer lahko vplivala na posameznika tako, da ta ne bi volil ali da bi volil na določen način, izpolnjevala merilo znatnega učinka.

Zato morajo upravljavci v volilnem kontekstu poskrbeti, da je vsaka obdelava, pri kateri se uporabljajo takšne tehnike, zakonita v skladu z navedenimi načeli in strogimi pogoji Splošne uredbe o varstvu podatkov.

2.5 Varnost in točnost osebnih podatkov

Varnost je v volilnem kontekstu še posebej pomembna zaradi velikosti vključenih podatkovnih naborov in dejstva, da takšni nabori pogosto vsebujejo „občutljive podatke“. V skladu s Splošno uredbo o varstvu podatkov morajo subjekti, ki obdelujejo osebne podatke (obdelovalci in upravljavci), izvajati ustrezne tehnične in organizacijske ukrepe, da se zagotovi ustrezna raven varnosti glede na tveganja, ki jih za pravice in svoboščine posameznikov pomeni obdelava³¹.

Splošna uredba o varstvu podatkov določa, da morajo upravljavci brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje v 72 urah pristojni nadzorni organ obvestiti o kršitvah varstva osebnih podatkov. Kadar je verjetno, da bi bile s kršitvijo varstva osebnih podatkov močno ogrožene pravice in svoboščine posameznikov, mora upravljavec brez nepotrebnega odlašanja obvestiti tudi posameznike, na katere se kršitev varstva podatkov nanaša³².

Politične stranke in drugi akterji, udeleženi v volilni proces, morajo posebno pozornost nameniti zagotavljanju točnosti osebnih podatkov, kadar gre za nabore velepodatkov in kadar se podatki zbirajo iz različnih, heterogenih virov. Netočni podatki se morajo takoj izbrisati ali popraviti in po potrebi posodobiti.

2.6 Ocena učinka v zvezi z varstvom podatkov

Splošna uredba o varstvu podatkov uvaja novo orodje za oceno tveganja pred začetkom obdelave: oceno učinka v zvezi z varstvom podatkov. Ta je obvezna, kadar bi obdelava verjetno povzročila veliko tveganje za pravice in svoboščine posameznikov³³. Tako je v volilnem kontekstu, kadar upravljavec podatkov sistematično in obsežno vrednoti osebne vidike posameznika (vključno z oblikovanjem profilov), kar znatno vpliva na posameznika, in kadar „občutljive podatke“ obdeluje v velikem obsegu. Nacionalnim volilnim organom, ki

³⁰ Smernice Evropskega odbora za varstvo podatkov o avtomatiziranem sprejemanju odločitev WP251rev.01, kakor so bile nazadnje spremenjene in sprejete 6. februarja 2018.

³¹ Člen 32 Splošne uredbe o varstvu podatkov.

³² Člena 33 in 34 Splošne uredbe o varstvu podatkov ter smernice Evropskega odbora za varstvo podatkov o obveščanju o kršitvah varstva osebnih podatkov.

³³ Člena 35 in 36 Splošne uredbe o varstvu podatkov ter smernice Evropskega odbora za varstvo podatkov o oceni učinka v zvezi z varstvom podatkov.

delujejo v okviru opravljanja svojih javnih nalog, morda ne bo treba opraviti ocene učinka v zvezi z varstvom podatkov, če je bila ta že opravljena v okviru sprejetja zakonodaje.

Ocene učinka, ki naj bi jih opravljali različni akterji v volilnem kontekstu, bi morale vključevati elemente, potrebne za obravnavo tveganj, povezanih s takšno obdelavo, zlasti v zvezi z zakonitostjo obdelave tudi za podatkovne nabore, pridobljene od tretjih oseb, in zahtevami glede preglednosti.

3. Pravice posameznikov

Splošna uredba o varstvu podatkov posameznikom zagotavlja dodatne in večje pravice, ki so zlasti pomembne v volilnem kontekstu:

- pravico dostopa do svojih osebnih podatkov,
- pravico zahtevati izbris svojih osebnih podatkov, če obdelava temelji na privolitvi in je ta preklicana, če podatki niso več potrebni ali je obdelava nezakonita, ter
- pravico do popravka nepravilnih, netočnih ali nepopolnih osebnih podatkov.

Posamezniki imajo tudi pravico do ugovora obdelavi (na primer podatkov s kandidatnih list, poslanih političnim strankam), če obdelava njihovih podatkov temelji na „zakonitem interesu“ ali „javnem interesu“.

Posamezniki imajo pravico, da zanje ne veljajo odločitve, ki temeljijo samo na avtomatizirani obdelavi njihovih osebnih podatkov. V takih primerih lahko posameznik zahteva posredovanje fizične osebe ter ima pravico, da izrazi svoje stališče in odločitev izpodbija.

Da bi lahko posamezniki uveljavljali te pravice, morajo vsi udeleženi akterji zagotoviti potrebna orodja in navodila. Splošna uredba o varstvu podatkov omogoča izdelavo kodeksa ravnanja, ki ga odobri organ za varstvo podatkov in v katerem se opredeli uporaba uredbe na posebnih področjih, tudi v volilnem kontekstu.

Splošna uredba o varstvu podatkov posameznikom zagotavlja pravico do vložitve pritožbe pri nadzornem organu in pravico do pravnega sredstva. Daje jim tudi pravico, da nevladne organizacije pooblastijo za vložitev pritožbe v njihovem imenu³⁴. V nekaterih državah članicah nacionalna zakonodaja nevladnim organizacijam omogoča vložitev pritožbe, ne da bi jih za to pooblastil posameznik. To je zlasti pomembno v volilnem kontekstu glede na veliko število oseb, ki jih to lahko zadeva.

³⁴ Člen 80(1) Splošne uredbe o varstvu podatkov.

Ključna vprašanja glede varstva podatkov, ki so pomembna v volilnem procesu³⁵

<p>Politične stranke in fundacije</p>	<p>Politične stranke in fundacije so upravljavci podatkov.</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Upoštevajo omejitev namena in zagotavljajo, da se dodatna obdelava opravi samo za združljiv namen (na primer pri izmenjavi podatkov s platformami). • Izberejo ustrezno pravno podlago za obdelavo (tudi za podatke, pridobljene s sklepanjem): privolitev, zakoniti interes, naloga v javnem interesu (če je zakonsko določena), posebni pogoji za „občutljive podatke“ (na primer politično mnenje). • Opravijo oceno učinka v zvezi z varstvom podatkov. • Obvestijo posameznike o vsakem namenu obdelave (zahteve glede preglednosti), najsi podatke zbirajo neposredno ali jih pridobijo od tretjih oseb. • Zagotavljajo točnost podatkov, zlasti pri podatkih iz različnih virov in podatkih, pridobljenih s sklepanjem. • Preverijo, ali so bili podatki, prejeti od tretjih oseb, pridobljeni zakonito in za katere namene (na primer, ali so zadevni posamezniki dali informirano privolitev za dani namen). • Upoštevajo posebna tveganja, povezana z oblikovanjem profilov, in sprejmejo ustrezne zaščitne ukrepe. • Izpolnjujejo posebne pogoje pri uporabi avtomatiziranega sprejemanja odločitev (na primer pridobitev izrecne privolitve in izvajanje ustreznih zaščitnih ukrepov). • Jasno opredelijo, kdo ima dostop do podatkov. • Zagotavljajo varnost obdelave s tehničnimi in organizacijskimi ukrepi; poročajo o kršitvah varstva podatkov. • Pojasnijo obveznosti v pogodbah ali drugih pravno zavezujočih aktih z obdelovalci podatkov, kot so podjetja za analizo podatkov. • Izbrisejo podatke, ko niso več potrebni za prvotni namen, za katerega so bili zbrani. 	
<p>Posredniki podatkov in podjetja za analizo podatkov</p>	<p>Posredniki podatkov in podjetja za analizo podatkov so glede na stopnjo nadzora, ki jo imajo nad obdelavo, bodisi (skupni) upravljavci bodisi obdelovalci podatkov.</p>	
	<p>Kot upravljavci podatkov</p>	<p>Kot obdelovalci podatkov</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Upoštevajo omejitev namena in zagotavljajo, da se dodatna obdelava opravi samo za združljiv namen 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpolnjujejo obveznosti iz pogodbe ali drugega zavezujočega pravnega akta

³⁵ Zgoraj navedene informacije nikakor niso izčrpne. Njihov namen je poudariti številne ključne obveznosti, ki so povezane s podatki na podlagi Splošne uredbe o varstvu podatkov in pomembne v volilnem procesu. Ustrezajo scenariju, po katerem politične stranke same zbirajo podatke (iz javnih virov, v okviru svoje prisotnosti v družbenih medijih, neposredno od volivcev itd.) in uporabljajo storitve posrednikov podatkov ali podjetij za analizo podatkov za ciljno usmerjanje na volivce prek platform družbenih medijev. Platforme so prav tako lahko vir podatkov za zgoraj navedene akterje. Pomembna je lahko tudi druga zakonodaja, kot so pravila o pošiljanju nepovabljenih sporočil in varovanju terminalske opreme iz Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah.

	<p>(zlasti pri izmenjavi podatkov s tretjimi osebami).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izberejo ustrezno pravno podlago za obdelavo: privolitev, zakoniti interes. Če gre za „občutljive podatke“, je obdelava mogoča le, če je pridobljena izrecna privolitev ali če so podatki očitno javno objavljeni. • Opravijo oceno učinka v zvezi z varstvom podatkov. • Obvestijo posameznike o vsakem namenu obdelave (zahteve glede preglednosti), zlasti kadar se zahteva privolitev, saj bodo podatki običajno prodani tretji osebi. • Izpolnjujejo posebne pogoje pri uporabi avtomatiziranega sprejemanja odločitev (na primer pridobitev izrecne privolitve in izvajanje ustreznih zaščitnih ukrepov). • Posebej upoštevajo zakonitost obdelave in točnost pri združevanju različnih podatkovnih naborov. • Zagotavljajo varnost obdelave s tehničnimi in organizacijskimi ukrepi; poročajo o kršitvah varstva podatkov. 	<p>z upravljavcem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zagotavljajo varnost obdelave s tehničnimi in organizacijskimi ukrepi. • Zagotavljajo podporo upravljavcu pri oceni učinka v zvezi z varstvom podatkov ali pri uveljavljanju pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ali pri obvestitvi upravljavca o kršitvi varstva podatkov brez odlašanja, če so z njo seznanjeni.
	<p>Platforme so običajno upravljavci podatkov pri obdelavi, ki poteka na njih, obdelavo pa lahko soupravljajo z drugimi organizacijami.</p>	
<p>Platforme družbenih medijev / spletna oglaševalna omrežja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izberejo ustrezno pravno podlago za obdelavo: pogodba s posamezniki, privolitev, zakoniti interes. Če gre za „občutljive podatke“, je obdelava mogoča le, če je pridobljena izrecna privolitev ali če so podatki očitno javno objavljeni. • Uporabljajo le podatke, potrebne za opredeljeni namen. • Opravijo oceno učinka v zvezi z varstvom podatkov. • Zagotavljajo zakonitost pri izmenjavi podatkov o članih s tretjimi osebami. • Izpolnjujejo zahteve glede preglednosti, zlasti v zvezi s pogoji uporabe, če se podatki naknadno posredujejo tretji osebi itd. • Izpolnjujejo posebne pogoje pri uporabi avtomatiziranega sprejemanja odločitev (na primer pridobitev izrecne privolitve in izvajanje ustreznih zaščitnih ukrepov). • Zagotavljajo varnost obdelave s tehničnimi in organizacijskimi ukrepi; poročajo o kršitvah varstva podatkov. • Posameznikom zagotavljajo navodila, kako učinkovito uveljavljati svoje pravice, tudi pravico, da zanje ne velja odločitev, ki temelji samo na avtomatizirani obdelavi, vključno z oblikovanjem profilov. 	

	Nacionalni volilni organi so upravljavci podatkov.
Nacionalni volilni organi	<ul style="list-style-type: none"> • Izberejo pravno podlago za obdelavo: pravna obveznost ali naloga javnega interesa na podlagi zakona. • Opravijo oceno učinka v zvezi z varstvom podatkov, če učinek še ni ocenjen v zakonodaji.